

Jerishotellin ranta- asemakaavan muutosalueen rakentamishistorian selvitys

Muonio

Sweco Finland Oy
Projekti

Y-tunnus: 2661738-3
Jerishotellin ranta-asemakaavan
muutosalueen rakentamishistorian
selvitys

Työnumero

25026969

Asiakas

Harriniva Oy

Tekijä

Kaisa Winblad

Päiväys

Versio 2 / valmis selvitys 14.9.2026

Dokumenttiviite

Jerishotellin_rakm_rakentamishistoria_14092026.docx

1	Johdanto.....	4
2	Alueen historiaa	5
2.1	Jerismajan / Jerishotellin historiaa	5
2.2	Jerisniemen alue kartoilla.....	7
2.3	Jerishotellin alue ilmakuvissa.....	10
3	Maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön tunnistetut arvot	12
3.1	Ounas- ja Pallastunturien maisemat (VAMA 2021)	12
3.2	Torassiepin kylä ja Keimiöniemen kalakentät (RKY 2009)	14
4	Rakennukset.....	15
4.1	Aluekokonaisuudet	15
4.2	Jerishotelli	15
4.3	Arctic Sauna World	19
4.4	Majoitusrakennukset	21
5	Johtopäätökset	22
5.1	Arvot	22
5.2	Suosituksset.....	22
6	Lähteet.....	23

1 Johdanto

Rakentamishistorian selvitys on laadittu Muonion Jerisjärven alueelle sijoittuvaa ranta-asemakaavamuutosta varten. Kaavamuutoksen tavoitteena on mahdollistaa alueella toimivan matkailuyrityksen, Jerishotellin, toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Suunnittelualueen laajuus on noin 6,4 hehtaaria.

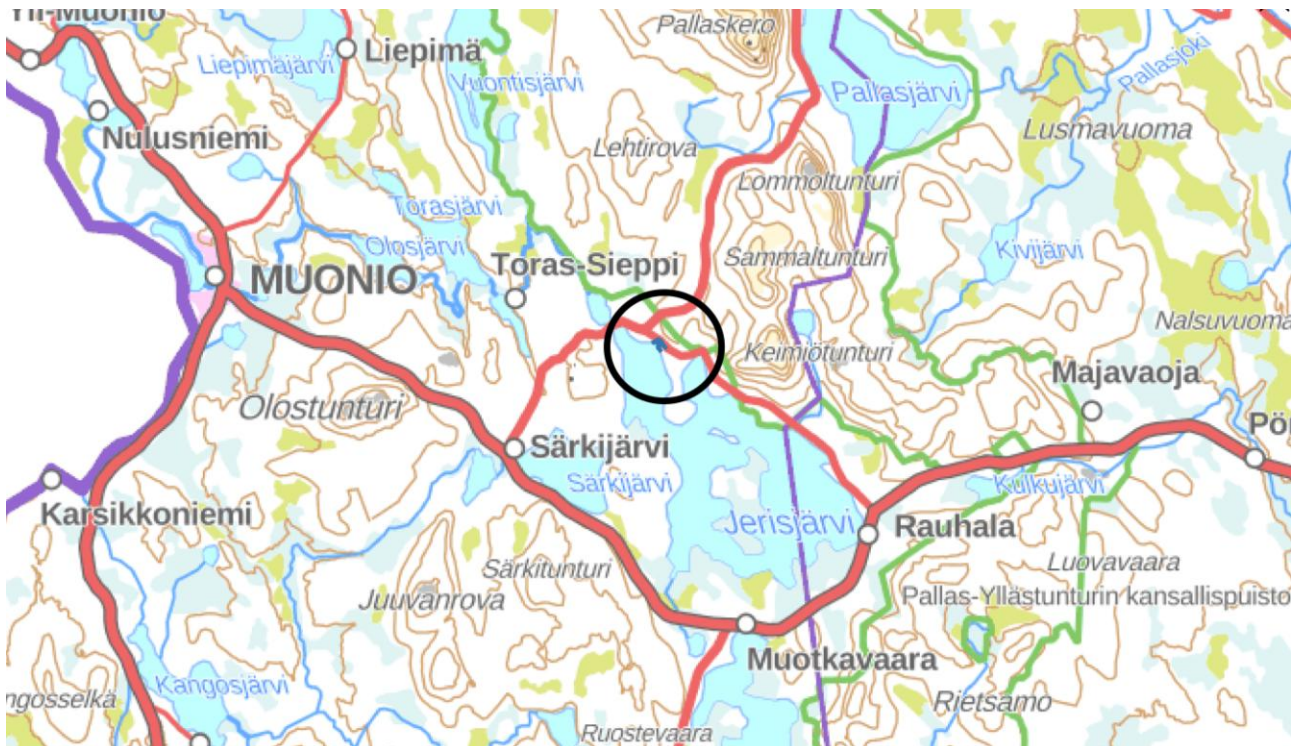
Suunnittelualue sijaitsee Muonion kunnassa Jerisjärven rannalla, noin 15 kilometrin päässä Muonion kuntakeskuksesta. Suunnittelualue sijaitsee Jerisjärven pohjoisrannalla, järveä kohti laskevassa rinteessä. Maasto viettää loivasti lounaaseen, korkeus on noin 260–280 metriä merenpinnan yläpuolella. Alueen sivuitse kulkee Jerisjärventie (tie 9572).

Suunnittelualue on luonteeltaan matkailu- ja majoitustoiminnan piiriin rakentunutta. Alueella on olemassa olevaa majoitus- ja matkailutoimintaa: Jeris Lakeside Resort -hotelli ravintoloiheen, erillisiä pieniä majoitusrakennuksia sekä saunamaailma, Arctic Sauna World. Rakennusten ympäristö on metsäistä, alue on pääosin harvahkoa mäntyvaltaista kuivahkon kankaan metsää. Rakennuksia yhdistävät toisiinsa metsän halki kaartuvat sorapintaiset tiet.

Jerishotelli sijaitsee näkyvällä paikalla Jerisjärventien varressa. Tieltä avautuu näkymiä hotellialueelle ja järven suuntaan. Jerisjärven suunnasta avautuvissa näkymissä erottuvat rannan tuntumassa sijaitsevan saunamaailman rakennukset.

Rakentamishistorian selvityksessä tavoitteena on selvittää suunnittelun kohteena olevan alueen rakentamishistoria, jotta kaavan vaikutukset voidaan arvioida suhteessa rakennettuun kulttuuriympäristöön. Selvitykseen sisältyvät kuvaukset ja valokuvat alueella sijaitsevista rakennuksista. Selvityksessä on huomioitu rakennusten mahdolliset arvot. Erityisesti on huomioitu alueen vanhimman rakennuksen, 1960-luvun lopulla rakennetun Jerismajan, nykyisen Jeris Lakeside Resort -hotellin, kulttuurihistorialliset arvot. Selvitykseen ei sisälly maisemapiirteiden analyysiä.

Selvityksen lähdeaineistona on hyödynnetty pääasiassa eri-ikäisiä kartoja, ilmakuvia ja valokuvia. Aluetta ja rakennuksia kuvaavaa kirjallista aineistoa on saatavilla varsin vähän. Tiedot rakennuksista perustuvat ilmakuviin ja valokuviin sekä paikan päällä tehtyyn inventointiin. Rakennukset ja alue on valokuvattu maastossa 17.6.2026.

Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti.

2 Alueen historiaa

2.1 Jerismajan / Jerishotellin historiaa

Jerismaja on rakennettu 1960-luvun lopulla Jeriksen loma-, urheilu- ja vapaa-ajankeskukseksi. Rakennus on otettu käyttöön vuonna 1970. Jerismajan omisti alkuun Suomen valtakunnan urheiluliitto SVUL. Myöhemmin majan omisti Suomen Latu, joka kehitti sitä hiihtokeskuksena ja leiripaikkana.

Jerismajaan liittyy suomalaisen hiihtourheilun historiaa. Maja toimi aikoinaan suomalaisten huippuhihtäjien harjoittelu-, valmennus- ja leiripaikkana. Se oli tärkeä tukikohta erityisesti ensilumen harjoittelulle ja talvikauden valmistautumiselle. Muiden muassa hiihtäjä Juha Mieto harjoitteli Jerisjärvellä 1970-luvulla useita kuukausia vuodessa ja piti paikkaa uransa kannalta erittäin merkittävänä.

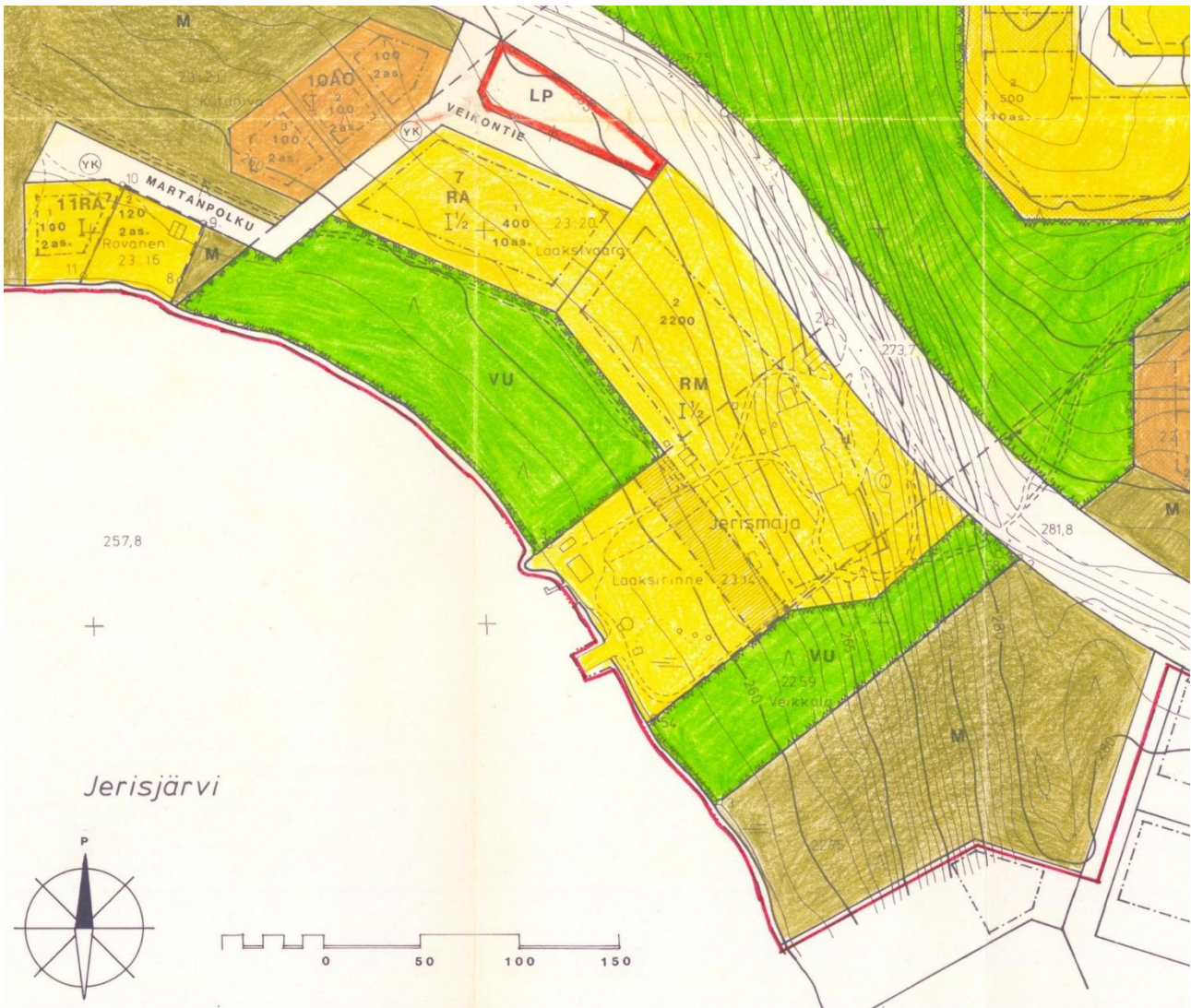
Jerismaja / Jerishotelli on osa Lapin ja erityisesti Tunturi-Lapin alueen matkailurakentamisen kulttuuriperintöä. Paikallisesti Jerishotelli liittyy Muonion matkailun kehittymisen historiaan, matkailu on alueella tärkeä elinkeino. Yleisemmin tarkasteltuna rakennus liittyy Lapin matkailun historiaan. Jo alusta lähtien Jerismaja palveli myös tavallisia matkailijoita. Sijainti Jerisjärven rannalla ja lähellä Pallas-Yllästunturin aluetta teki siitä suosittua tukikohdan, jota käyttivät mm. retkeilijät ja hiihtäjät.

Alkuun melko vaatimattomaksi rakennettua majoitus- ja vapaa-ajanrakennusta on myöhemmin laajennettu ja rakennus on muuttunut hotelliksi. Rakennuksen ulkoasua on aikojen mittaan uudistettu. Samankaltainen kehitys on ominaista monille Lapin matkailurakennuksille ja kertoo osaltaan matkailutoiminnan kasvusta ja kehitymisestä: vanha, vaatimattomampi rakennusperintö on kehityksen myötä sulautunut osaksi nykyistä matkailuinfraa. Jerismaja on laajennettu hotelliksi kartta- ja kuva-aineiston perusteella 1970–1980-lukujen tienoilla, rakennuksen tyylipiirteet viittaavat 1970-lukuun. Rakennuksen ulkoveritys on uudistettu nykyiseen tumman harmaaseen asuun vuoden 2011 jälkeen, sitä ennen julkisivut olivat vaalean ruskeat.

Nykyään hotelli Jeriksen omistaa Harriniva Hotels and Safaris Oy. Alue on muuttunut urheilukeskuksesta resort-tyyppiseksi hotellikokonaisuudeksi, johon kuuluu hotelli, mökkejä, ravintoloita ja matkailijoille tarjottavia aktiviteetteja. Hotelli on nykyään nimeltään Jeris Lakeside Resort.

Kuva 2. Näkymä Jerisjärventieltä.

Kuva 3. Ote Jerismajan rantakaavasta (vahvistettu 22.6.1987). Kaavan pohjakartalla näkyvät alueella 1980-luvun puolivälissä sijainneet rakennukset. Pohjakartan ilmakuvaus on tehty 3.6.1983 ja kartoitus 1986.

Jerisjärven koillisrannalla kulkee Kutunivasta Keimiötunturille johtava maantie (nykyinen Jerisjärventie). Jerismaja sijaitsee tien lähituntumassa, Jerisjärveä kohti viettävän rinteeseen yläosassa. Rakennus on sijoitettu rinteeseen korkeuskäyrien suuntaisena. Rakennuksen laajennus on tehty ennen pohjakartan laatimista, 1970-luvun lopulla tai 1980-luvun alussa. Jerismajan ja maantien välissä on pysäköintialue. Jerismajan pohjoispuolella tien lähituntumassa on pienehkö satulakattoinen rakennus, joka sijaitsee pääty tielle päin.

Jerismajan pohjoispuolitse kaartaa tie rantaan. Tien varressa rinteeseen puolivälissä on pieni satulakattoinen rakennus. Rannassa on muutamia rakennuksia. Laiturin vieressä oleva rakennus on varsin todennäköisesti sauna. Sen vieressä on pienempi rakennus, mahdollisesti varastorakennus. Saunan kaakkoispuolella rannassa on pyöreä rakennus, luultavasti grillikota. Sen vieressä on pieni rakennus (puuvaja?). Grillikodan kohdalla rannassa on leveä pengeri/laituri.

Jerismajan kaakkoispuolelta kiertää reitti kaakkoon kansallispuiston suuntaan. Majan eteläpäädyistä johtaa myös reitti rantaan.

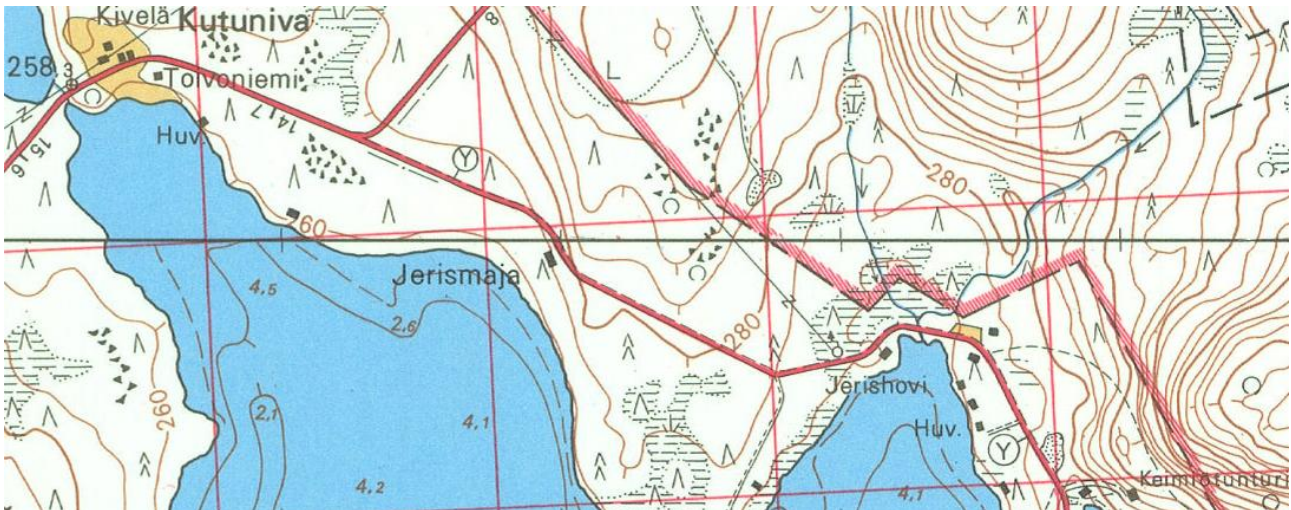
2.2 Jerisniemen alue kartoilla

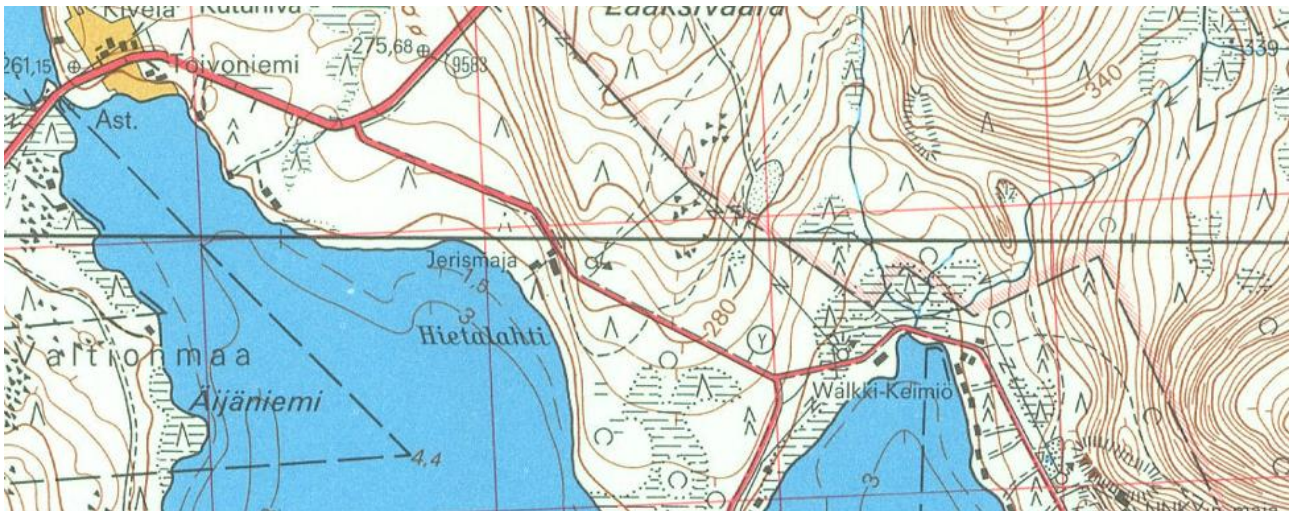
Kuva 4. Suunnittelualue vuoden 1968 topografikartalla. (Kartta Vanhatkartat.fi). Kartalla näkyy Särkijärveltä koillisen suuntaan Kutunivaan ja siitä edelleen kaakkoon Hietarantaan johtava maantie, nykyinen Pallaksentie – Jerisjärventie (tie 957 ja tie 9572). Jerisniemen kohdalla maantiestä erkaantuu tie Pallastunturille ja Pallasjärvelle.

Jerisjärven rannoilla on muutamia asuinpaikkoja. Kartalle on merkitty myös selkeästi matkailukäyttöön rakennettuja rakennuksia. Kutunivassa Jerisjärven rannassa näkyy huvila. Jerisjärven Keimijönlahden rannoilla on lomarakentamista: lahden pohjukassa maantien tuntumassa on Jerishovi, lahden rannoilla on useampia huviloita ja pienen matkan päässä lahdesta, Keimijötunturin alarinteellä, on Keimijötunturin maja. Suunnittelualan paikalla Jerisniemessä on vielä rakentamatonta aluetta.

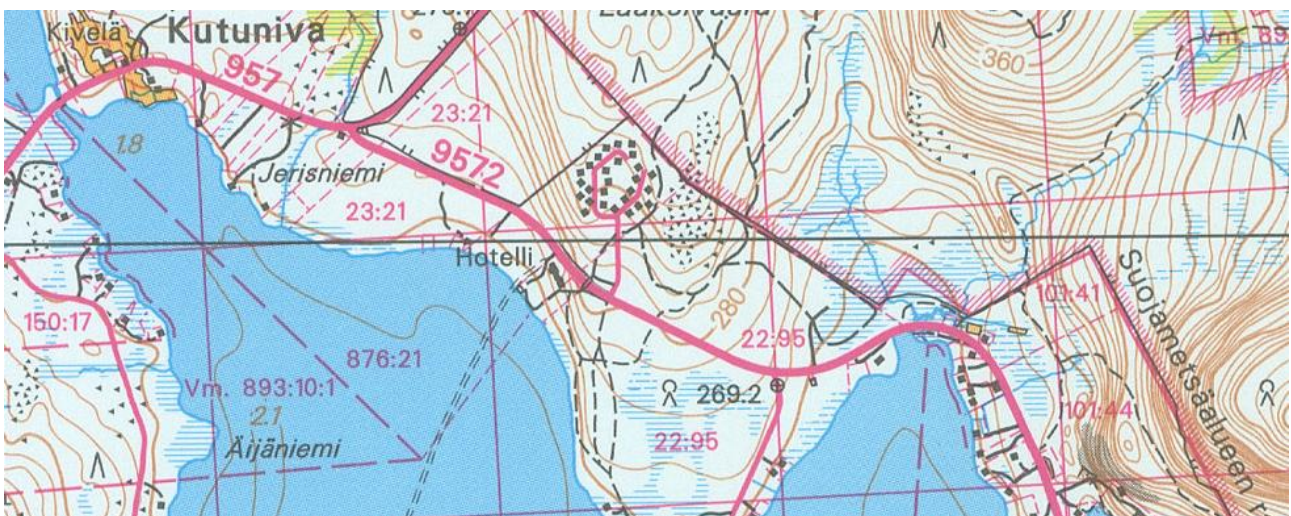
Jerisjärvi on vanhoista ajoista alkaen tunnettu läntisen Pohjanperän kalaisimpana järvenä. Kalaa on pyydetty mm. nuotilla ja verkoilla. Järven rannoilla on ollut kalapirttejä ja kala-aittoja. Kartalla näkyvällä Keimijönniemen kalakentällä on ollut rivissä kalapirttejä ja aittoja, joista vanhimmat olivat peräisin 1700-luvun jälkipuoliskolta ja 1800-luvun alusta.

Kuva 5. Suunnittelualue vuoden 1979 topografisella kartalla (kartta Maanmittauslaitos / Vanhat painetut kartat). Jerismaja näkyy kartalla Hietarantaan johtavan maantien varressa, tien mutkan kohdalla. Rakennus on selvästi nykyistä pienempi.

Kuva 6. Suunnittelualue vuoden 1984 topografisella kartalla (kartta Maanmittauslaitos / Vanhat painetut kartat). Jerismaja on samankokoinen rakennus kuin vuoden 1979 kartalla. Sen vierelle on rakennettu kaksi uutta rakennusta.

Kuva 7. Suunnittelualue vuoden 2000 topografisella kartalla (kartta Maanmittauslaitos / Vanhat painetut kartat). Jerismajaa on laajennettu ja se on muuttunut hotelliksi. Rakennuksen molemmin puolin johtaa tie rantaan. Rakennuksen luota johtaa järvelle katkoviivoilla kartalle merkitty moottorikelkkareitti. Paikalla ei ole vielä muita rakennuksia. Tien pohjoispuolelle Laaksivaaran rinteelle on rakennettu pieniä majoitusrakennuksia.

Kuva 8. Suunnittelualue vuoden 2013 kartalla (kartta Vanhatkartat.fi). alueelle on rakentunut uusia matkailukäyttöön tarkoitettuja rakennuksia. Hotellin lähituntumaan Jerisjärveä kohti viettävään rinteeseen on rakennettu vuoden 2000 jälkeen pieniä majoitusrakennuksia. Rannassa on saunamaailmaan kuuluvia rakennuksia.

2.3 Jerishotellin alue ilmakuvissa

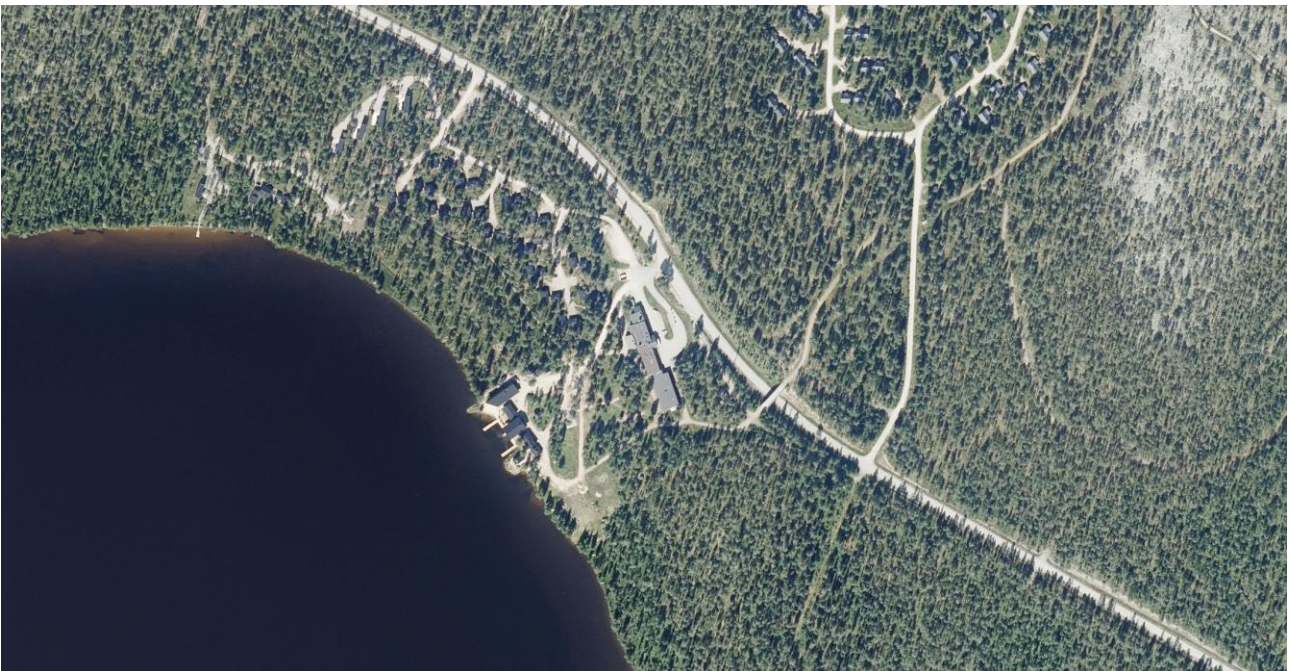
Kuva 9. Jerishotellin alue vuoden 1996 ilmakuvassa (kuva Maanmittauslaitos / Historialliset ilmakuvat). Ilmakuvassa näkyy pitkänomainen, hahmoltaan polveileva hotellirakennus. Hotellin luoteispuolella ja hotellin ja tien välissä on laajoja, avoimia pysäköintialueita. Hotellin kohdalla rannassa on laituri ja mahdollisesti joku rakennus (sauna?), mutta kuvan epätarkkuuden vuoksi tarkkaa tietoa asiasta ei ole. Rannassa rakennuksen kaakkoispuolella on avoin puuton alue. Hotellin luoteispuolella metsän keskellä näkyy tielinja, joten alueelle lienee ollut tuolloin suunnitteilla rakentamista. Hotellin kaakkoispuolella Jerisjärventien yli johtaa silta.

Kuva 10. Jerishotellin alue vuoden 2004 ilmakuvassa (kuva Maanmittauslaitos / Historialliset ilmakuvat). Vuoteen 2004 mennessä rantaan on rakennettu lisää rakennuksia. Ne sijaitsevat hieman eri paikassa kuin rakennus vuoden 1996 ilmakuvassa, joten vanha rakennus lienee purettu pois. Rannassa näkyy rakennus, jonka harjansuunta on rantaviivaan nähden poikittain. Sen molemmin puolin on pienemmät rakennukset. Rantaviivalla on kaksi laituria. Hotellin luoteispuolella metsän keskellä on pieniä majoitusrakennuksia, alue on metsäinen.

Kuva 11. Jerishotellin alue vuoden 2010 ilmakuvassa (kuva Maanmittauslaitos / Historialliset ilmakuvat). Vuoden 2010 ilmakeku on tarkka. Kuvassa erottuvat hotelli Jeris pysäköintialueineen, rannassa sijaitsevat saunamaailman rakennukset ja hotellin luoteispuolella metsäisellä rinteellä sijaitsevat majoitusrakennukset. Saunamaailma muodostuu useasta rannan tuntumassa sijaitsevasta rakennuksesta. Rannassa on kaksi laituria ja pienen aallonmurtajan rajaama ranta-alue. Saunamaailman tummakattoisten rakennusten luoteispuolella puuston keskellä erottuu kaksi pienempää rakennusta. Hotellia, saunamaailmaa ja majoituskokonaisuutta ympäröivillä alueilla maisema on metsäistä.

Kuva 12. Jerishotellin alue vuoden 2025 ilmakuvassa (kuva Maanmittauslaitos / Historialliset ilmakuvat). Alue on pääosin samassa asussa kuin vuoden 2010 ilmakuvassa. Rantaan saunamaailman eteläpuolelle, järven työntyvälle niemekkeelle, on rakennettu lasikatteinen saunarakennus. Metsän keskellä saunamaailman luoteispuolella sijainneet pienet rakennukset lienee purettu. Suunnittelualueen luoteispuolelle Jerisjärventien ja järven väliselle alueelle on rakennettu uusia majoitusrakennuksia.

3 Maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön tunnistetut arvot

3.1 Ounas- ja Pallastunturien maisemat (VAMA 2021)

Suunnittelualue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Ounas- ja Pallastunturien maisemat (VAMA 2021).

Maisema-alue on laaja, yli 60 hehtaaria kattava kokonaisuus, joka ulottuu Enontekiön, Kittilän ja Muonion kuntien alueille. Ounas–Pallastunturin alue on sekä luonnonoloiltaan että kulttuurihistorialtaan merkittävää raja-alueita. Tuntureilla ja niiden ympäristössä esiintyy tunturilajistoa sekä eteläistä lajistoa, ja alueen monimuotoinen metsäluonto on ainutlaatuista. Kulttuurisesti alueella ovat kohdanneet porosaamelainen kulttuuri ja suomalainen uudisasutus. Ounas- ja Pallastunturien tuntumassa on hyvin säilyneitä uudisasutukseen liittyviä maatalous- ja kalastuskylä sekä luonnonsuojelun ja matkailun historiasta kertovia kohteita. Alue on myös edelleen aktiivista poronhoitoaluetta. Pallastunturit on valittu yhdeksi Suomen 27 kansallismaisemasta.

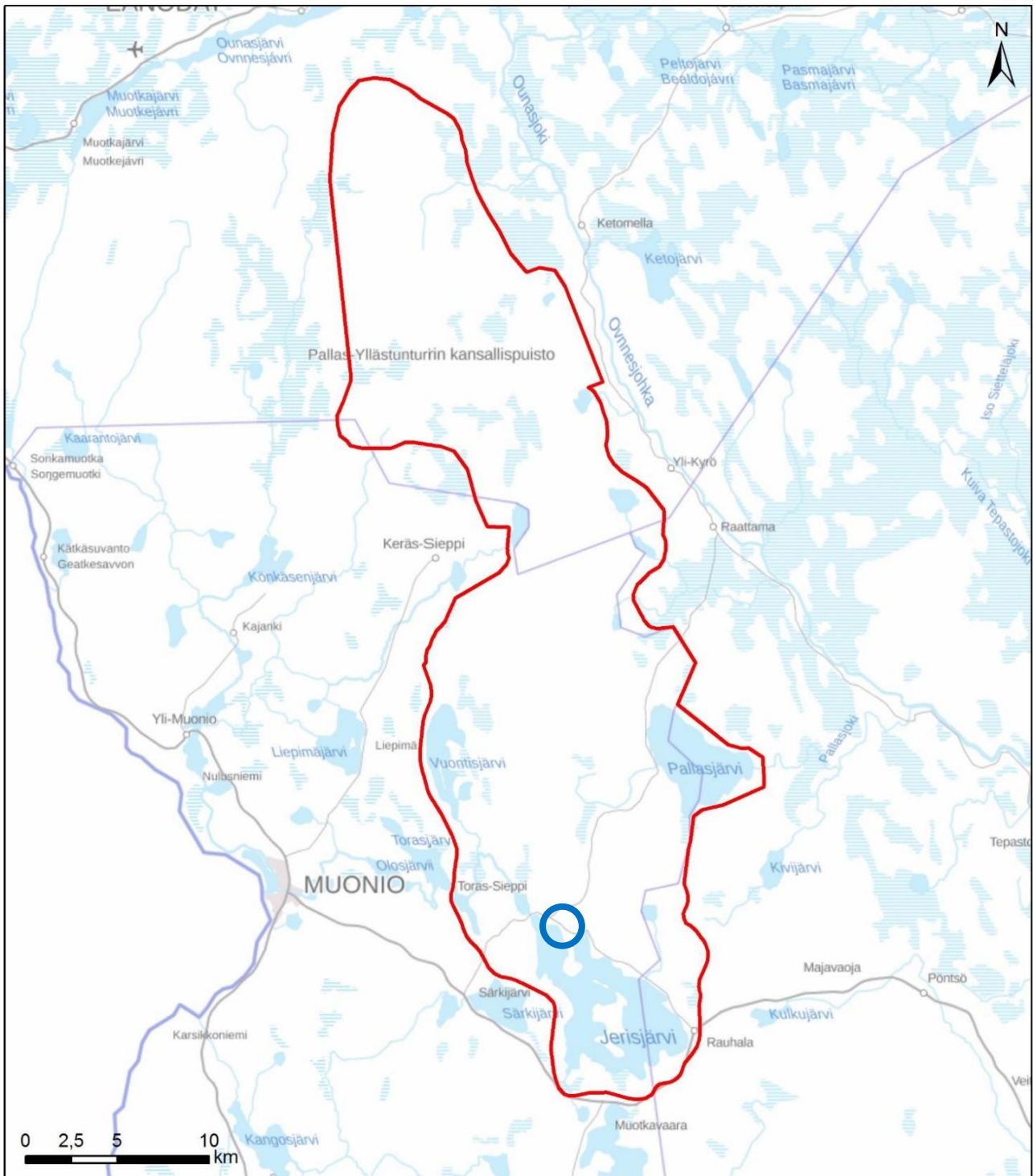
Ounas–Pallastunturin lähes 50 kilometriä pitkä etelä-pohjoissuuntainen tunturijono ulottuu Muonion Jerisjärveltä Hetan kirkonkylän tuntumaan. Pohjoisosassa maisema-alueita hallitsee loivasti kumpuileva Ounastunturien jakso. Ounastunturien eteläpuolella kohoavat Pallastunturit jakautuvat kahdeksi erilliseksi ryhmäksi. Pallasjärven lounaispuolella sijaitsee Lommoltunturin, Keimiötunturin ja Sammaltunturin matalampi tunturiryhmä, joka laskeutuu Jerisjärven rantaan. Luonnonmaantieteellisesti Ounas–Pallastunturit sijaitsevat Peräpohjolan, Metsä-Lapin ja Tunturi-Lapin rajamailla. Maisema-alueen vesistöt ovat pääasiassa tunturien juurilla aukeavia järviä, joista suurimmat ja syvimmät ovat Pallasjärvi ja Jerisjärvi.

Ounas- ja Pallastunturien maisemat sijaitsee kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisessa rajamaastossa, jossa suomalainen ja saamelainen kulttuuri ovat sulautuneet yhteen. Maisema-alueella on perinteisesti ollut saamelaisasutusta, mutta historiallisella ajalla sinne levisi suomalaisasutusta. Suomalaiset ja saamelaiset ovat perinteisesti asuneet elinkeinonsa ohjaamina osittain eri alueilla. Poronhoidolla on edelleen suuri merkitys tunturialueella. Porotalouden lisäksi tunturien kupeessa on harjoitettu maa- ja karjataloutta, josta kertovat järvenrantojen pienet peräpohjalaista maanviljelyskulttuuria edustavat kylät. Vanhasta kalastuskulttuurista alueella kertoo edelleen kalastuskäytössä oleva Jerisjärven Keimiöniemi, joka on yksi Suomen Lapin historiallisesti tunnetuimmista ja parhaiten säilyneistä kalakentistä.

Ounas- ja Pallastunturien alue on olennainen osa Suomen luonnonsuojelun historiaa. Ounas–Pallastunturin kansallispuisto perustettiin Suomen ensimmäisten kansallispuistojen joukossa vuonna 1938. Kansallispuistoa suunniteltaessa aluetta alettiin kehittää myös matkailukohteena. Alueelle linjattiin ensimmäiset vaellusreitit 1930-luvun alkupuolella. Matkailijoita palvelemaan rakennettiin myös majoitusrakennuksia, retkeilymajoja ja hotelleja.

Ounas–Pallastunturin tunturi- ja kulttuurimaisema on luonnonoloiltaan ainutlaatuista maisemaa, johon liittyy monitasoisia kulttuurisia kerrostumia. Alueen maiseman rungon muodostavat komeat tunturit, jotka näkyvät pyöreä- ja paljaslakisina kauas ympäröiville metsä- ja suoseudulle. Paljailta keroilta avautuvat mittaamattomat näkymät suuripiirteiseen metsä- ja tunturimaisemaan, josta erottuvat useat vesistöt ja suot. Ounas- ja Pallastuntureita ympäröivät metsät ovat poikkeuksellisen vanhoja ja hyvin säilyneitä.

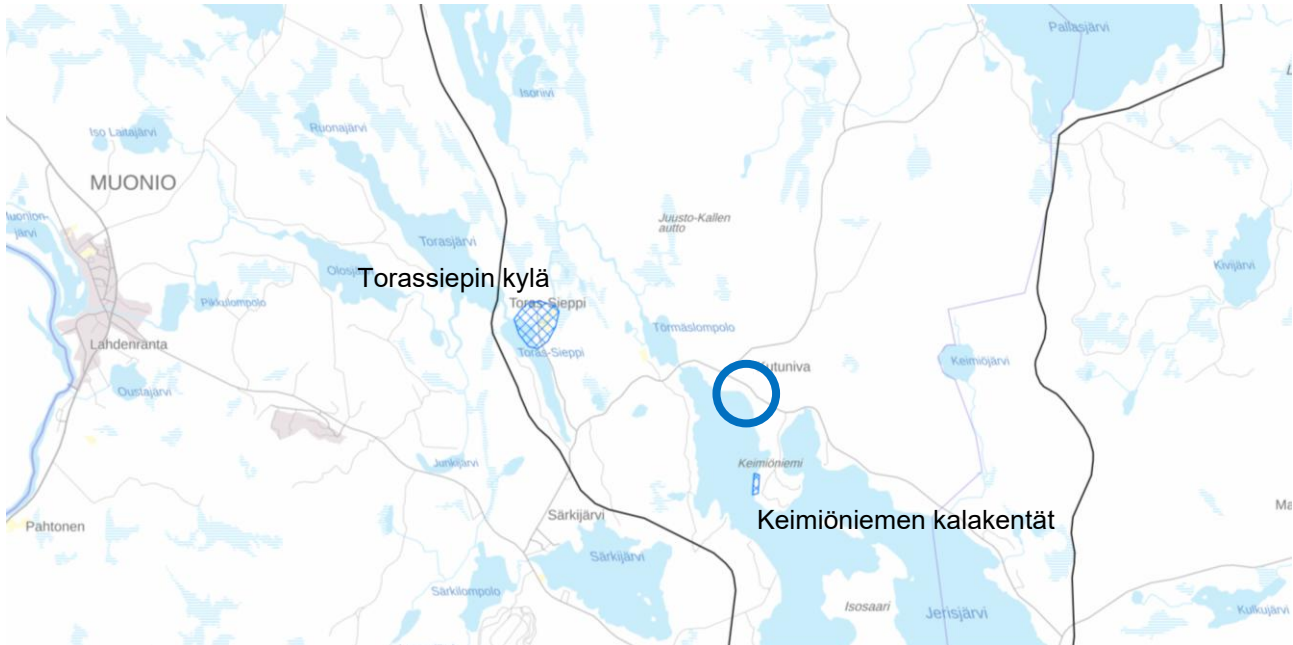
Ounas–Pallastunturin maisemissa sijaitsee lukuisia historiallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia kohteita. Maisema-alue on osa vanhaa Kemin ja Tornion rajalinjaa, ja aluetta voi pitää saamelaisen poronhoitokulttuurin ja suomalaisen maanviljelyskulttuurin monikerroksisena kohtaamispaikkana. Poronhoitoon liittyviä rakenteita alueella ovat poroaidat ja niihin liittyvät kämpät. Suomalaisesta uudisasutuksesta kertovat järvien rannoille sijoittuneet peräpohjalaishäkkylät ja kalastuskylät. Uusinta kerrostumaa alueen maisemassa edustavat matkailun rakenteet. (VAMA 2021, Ylä-Lappi).

Kuva 13. Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Ounas- ja Pallastunturin maisemat (kartta VAMA 2021, Ylä-Lappi). Suunnittelualueen likimääräinen sijainti on osoitettu kartalla sinisellä rajauksella.

3.2 Torassiepin kylä ja Keimiöniemen kalakentät (RKY 2009)

Suunnittelualueen lähituntumassa sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) edustavat aluekokonaisuudet Torassiepin kylä ja Keimiöniemen kalakentät. Mainitut valtakunnallisesti merkittävät alueet sijaitsevat Ounas- ja Pallastunturien valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Kuva 14. Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä edustavat alueet (RKY 2009) näkyvät kartalla sinisellä ruuturasterilla (kartta Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna). Alueet on nimetty kartalle. Suunnittelualueen likimääräinen sijainti on osoitettu kartalla sinisellä ympyrällä. Mustalla rajauksella näkyy valtakunnallisesti arvokas Ounas- ja Pallastunturien maisema-alue.

Torassiepin kylä on Länsi-Lapin tunturiseudun voimakaspiirteisessä luonnonmaisemassa sijaitseva pieni järvenrannan maatalouskylä. Kylä sijaitsee samannimisen järven itärannalla järveen laskevan Jerisjoen molemmin puolin. Vanha rakennuskanta Jerisjoen eteläpuolella, pellot ja rantaniityt muodostavat toista maailmansotaa edeltänyttä aikaa kuvastavan kokonaisuuden. Kotakorvan, Siepin ja Koskenniemen tiloilla on edustavin perinteinen rakennuskanta. Kotakorvan päärakennus on 1850-luvulta ja kahden muun talon 1930-luvulta. Kylän läpi virtaavan Jerisjoen varsilla hieman ylempänä sijaitsee kyläläisten vanha tervahauta ja joki rannassa on säilynyt tulvalatoja. Torassiepin kylä on valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. (RKY 2009 Torassiepin kylä).

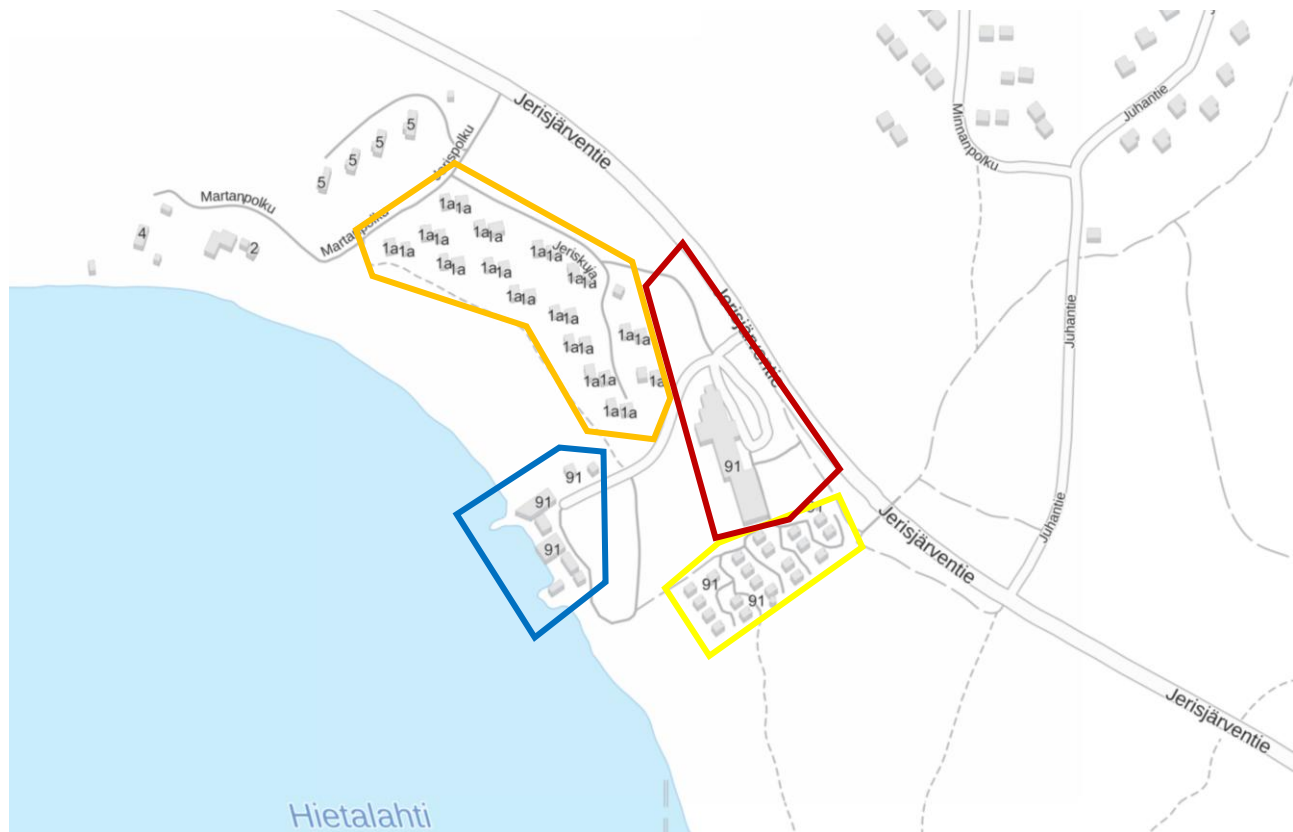
Jerisjärven Keimiöniemi on yksi Suomen Lapin historiallisesti tunnetuimmista ja kokonaisuutena parhaiten säilyneistä kalakentistä. Niemen suoralla länsirannalla on pitkänä rivinä toistakymmentä hirsirakenteista kalapirttiä kala-aittoineen. Kenttärannan nykyinen rakennuskanta on osin 1800-luvulta. Kalakenttä on ainutlaatuinen muistuma suomalaisen uudisasutuksen ja kaukonautinnan ajoista Lapinmailla aina keskiajalta alkaen. Alueen merkitystä korostaa sen yhä jatkuva, alkuperäistä vastaava käyttö. Jerisjärven pohjoispäässä Keimiöniemen kalakentällä on toistakymmentä pientä hirsistä kalapirttiä sesonkikalastajien käytössä. Kalapirtit ja -aitat ovat kentällä neljässä ryhmässä. Kapeat kujat liittävätkin ryhmien ympärillä olevat avoimet tilat toisiinsa. Pirteistä vanhimmat ovat 1700-luvulta. Rakennusten ympäristössä on avointa kenttää ja metsää. Keimiötunturi muodostaa Jerisjärven rannalla sijaisevien kalapirttien vaikuttavan taustamaiseman. (RKY 2009 Keimiöniemen kalakentät).

Torassiepin kylä ja Keimiöniemen kalakentät sijaitsevat kumpikin pienen matkan päässä suunnittelualueesta. Jerishotellin ranta-alueelta on matkaa Keimiöniemen arvoalueelle noin 1,7 kilometriä. Torassiepin kylä sijaitsee yli 6,5 kilometrin päässä Jerishotellin alueelta.

4 Rakennukset

4.1 Aluekokonaisuudet

Alueella erottuu neljä eriluonteista, toisiinsa yhdistyvää kokonaisuutta: Jerishotelli / Jeris Lakeside Resort, saunamaailma / Arctic Sauna World sekä hotellia kahtena erillisenä alueena reunustavat majoitusrakennusten kokonaisuudet.

Kuva 15. Aluekokonaisuudet:

- Jerishotellin alue (punainen raja)
- Arctic Sauna World (sininen raja)
- Majoitusrakennukset 2000-luvun alusta (oranssi raja)
- Majoitusrakennukset 2025 (keltainen raja)

4.2 Jerishotelli

Jerishotellin vanhin osa, Jerismaja, on rakennettu 1960-luvun lopulla. Rakennuksen alkuperäinen suunnittelija ei ole tiedossa. Majan rakennutti Suomen valtakunnan urheiluliitto (SVUL), joten suunnittelijana saattoi toimia joko SVUL:n käyttämä sopimusarkkitehti tai valtion/urheilujärjestöjen rakennushankkeita hoitanut suunnittelutoimisto.

Majaa on myöhemmin laajennettu ja se on muutettu hotelliksi. Rakennuksen nykyinen ulkoasu viittaa 1970-luvun tai 1980-luvun alun rakennusperinteeseen. Jerisjärventien puolella rakennuksen keskellä sijaitseva poikkipääty lienee myöhempää perua. Julkisivujen väri on uusittu edellisen kerran 2010-luvulla. Julkisivuissa näkyy paikoin aikaisempi ruskeansävyinen väri. Sisätilat on uudistettu.

Kuva 16. Näkymä Jerisjärventieltä Jerishotellille. Hotelli sijaitsee Jerisjärven suuntaan viettävässä rinteessä, selvästi tietä alempana. Hotellin edustalla on runsaasti asfaltoitua pihatilaa pysäköintiä varten. Koillisen suuntaan avautuva sisäänkäyntijulkisivu on ilmeeltään suljettu.

Kuva 17. Hotellirakennuksen sisäänkäyntiä korostaa satulakattoinen poikkipääty. Rakennuksen nykyisestä ulkoasusta on hankalaa päätellä, mikä osa nykyistä rakennusta on vanha Jerismaja. Rakennuksen ominaispiirteistä päätellen rakennusta on laajennettu 1970-luvulla tai 1980-luvun alussa.

Kuva 18. Rakennuksen arkkitehtuuri näyttäytyy parhaimmillaan lounaasta Jerisjärven suunnasta avautuvissa näkymissä. Julkisivuja hallitsevat järvimaisemaan avautuvat suuret ikkunat. Rinteessä sijaitsevassa rakennuksessa on järven puolella kaksi kerrosta.

Kuva 19. Pääty luoteeseen. Kattomuoto, viistot koteloidut räystäät ja suuret ikkunat viittaavat 1970-lukuun.

Kuva 20. Julkisivu lounaaseen. Ensimmäisessä kerroksessa julkisivut on verhoiltu luonnonkivillä. Toista kerrosta hallitsevat järvmäisemaan avautuvat suuret ikkunat.

Kuva 21. Rakennuksen kaakkoispäädyssä on näkyvissä julkisivujen aikaisempaa väritystä.

Kuva 22. Rakennuksen sisätilat on uudistettu. Sisätiloista ei pysty päättämään, miltä rakennus on valmistumisensa aikaan näyttänyt.

Kuva 23. Ravintolatilassa on suuret näköalaikkunat Jerisjärven suuntaan.

4.3 Arctic Sauna World

Saunamaailman rakennukset sijaitsevat Jerisjärven rannassa, aivan rantaviivan tuntumassa. Ne erottuvat hyvin Jerisjärven suunnasta avautuvissa näkymissä. Lounaan suunnasta avautuvissa näkymissä taustalla erottuvat Keimiötunturi ja Sammaltunturi. Rannassa rakennusten edustalla on uimaranta ja laiturerakenteita.

Kokonaisuuteen kuuluu sauna- ja ravintolarakennuksia, joista useimmat on rakennettu 2000-luvun alussa. Uusimman, vuonna 2019 valmistuneen saunarakennuksen on suunnitellut VOID Architecture. Saunamaailman rakennukset ovat esimerkkejä 2000-luvun laadukkaista matkailurakennuksista. Keskenään erilaisissa rakennuksissa yhtenäisenä teemana erottuvat tummiksi maalatut julkisivut.

Kuva 24. Saunamaailman rakennukset Jerisjärven rantamaisemassa.

Kuva 25. Saunamaailman rakennukset kaakon suunnasta nähtyinä.

Kuva 26. Saunamaailman rakennukset hotellin suunnasta nähtyinä.

Kuva 27. Näkymä Jerishotellin suunnasta. Saunamaailman rakennuksia yhdistää toisiinsa samankaltainen tumma väritys.

Kuva 28. Saunamaailman rakennusten pääjulkisivut avautuvat Jerisjärven suuntaan. Rakennukset sijaitsevat rannan tuntumassa ja ne erottuvat hyvin järveltä avautuvissa näkymissä.

4.4 Majoitusrakennukset

Jerishotellin yhteyteen rakennetut majoitusrakennukset muodostavat kaksi erillistä kokonaisuutta. 2000-luvun alussa rakennetut majoitusrakennukset sijaitsivat melko väljänä kokonaisuutena Jerishotellin luoteispuolella, Jerisjärventieltä järven rantaan viettävässä rinteessä. Jerishotellin kaakkoispuolella on tiivis pienten loma-asuntojen alue, jolle on myönnetty poikkeamislupa vuonna 2025.

Vanhemmat majoitusrakennukset ovat hahmoltaan perinteisiä satulakattoisia hirsirakennuksia. Uusimmat majoitusrakennukset ovat noppamaisia lapekattoisia rakennuksia, joissa omaleimaisena piirteenä erottuvat järven suuntaan avautuvat lasijulkisivut.

Kuva 29. Vanhemmat majoitusrakennukset sijaitsevat Jerisjärveä kohti viettävässä rinteessä. Rakennuksia ympäröi harvahko mäntymetsä.

Kuva 30. Uusimmat majoitusrakennukset ovat hahmoltaan noppamaisia. Ne muodostavat Jerishotellin kaakkoispuolelle tiiviin kokonaisuuden. Alueelta on rakentamisen yhteydessä poistettu puusto, avoin maisemakuva poikkeaa ympäristöstään.

5 Johtopäätökset

5.1 Arvot

Jerishotelli (Jeris Lakeside Resort -hotelli) on kulttuurihistoriallisesti arvokas Lapin matkailun kehittymistä ja matkailurakentamista kuvaavana rakennuksena. Se on esimerkki 1900-luvun jälkipuoliskon matkailurakentamisesta.

Alkujaan Suomen Ladun hiihtohotelliksi valmistunut Jerishotelli kuvastaa osaltaan koko Lapin alueen matkailurakentamisen nousukautta 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa. Samankaltaiset, alkujaan matkailumajoiksi rakennetut ja myöhemmin hotellikäyttöön laajentuneet rakennukset ovat Lapin rakennetun ympäristön kerroksellisuuden kannalta merkittäviä. Matkailurakennukset, reitistöt ja liikuntapaikat ovat osa hyvinvointiyhteiskunnan rakennusperintöä.

Rakennus on kasvanut nykyiseen asuunsa aikojen mittaan tehtyjen laajennusten ja uudistusten myötä. Rakennus kuvastaa omalta osaltaan useille Lapin matkailurakennuksille melko tyypillistä kehityskulkua. Alun perin varsin vaatimatonta ja pienikokoista rakennusta on myöhemmin useaan otteeseen laajennettu ja uudistettu. Rakennusta on vaikeaa tunnistaa jonkin tietyn aikakauden matkailurakennukseksi, se on pikemminkin yhdistelmä eri aikojen ihanteisiin ja tarpeisiin pohjautuvaa matkailurakentamista. Rakennuksen nykyinen ilme on siten matkailun kehittymisen prosessin kuva.

Rakennustaiteellisesti rakennus on itsessään melko vaatimaton esimerkki oman aikansa matkailurakennuksista. Toisaalta vähäeleinen rakennus sopeutuu maisemaan näyttäväksi maamerkkikohteiksi suunniteltuja matkailurakennuksia paremmin – rakennus antaa tilaa maiseman ja luonnon kokemiselle. Rakennuksen arkkitehtuuri näyttäytyy parhaimmillaan Jerisjärven suunnasta avautuvissa näkymissä, joissa julkisivuja hallitsevat järvimaisemaan avautuvat suuret ikkunat.

Paikallisesti Jerishotelli liittyy Muonion matkailun kehittymisen historiaan. Jo alusta lähtien Jerismaja palveli myös tavallisia matkailijoita. Sijainti Jerisjärven rannalla ja lähellä Pallas-Yllästunturin aluetta teki siitä suositun tukikohdan, jota käyttivät mm. retkeilijät ja hiihtäjät.

Jerishotellilla on historiallista arvoa myös osana suomalaisen hiihtourheilun historiaa. Rakennukseen liittyy urheilun historiaa kuvaavia kokemuksia ja tarinoita. Rakennuksen sisätiloissa sen historiaa on tuotu esille.

Muut alueella sijaitsevat rakennukset, saunamaailman rakennukset sekä majoitusrakennukset, kytkeytyvät osaksi Lapin matkailurakentamisen historiaa. Uudehkoille rakennuksille on vielä tässä vaiheessa vaikeaa määritellä erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja.

5.2 Suositukset

- Alueen kehittämisessä on hyvä kiinnittää huomiota keskeisiin näkymiin: Jerisjärventieltä (tieltä 9572) alueelle avautuviin näkymiin, alueelta Jerisjärvelle avautuviin näkymiin sekä Jerisjärveltä matkailualueen suuntaan avautuviin näkymiin.
- Alueen metsäinen luonne ja puoliavoin, harvahkon mäntymetsän leimaama maisemakuva on hyvä säilyttää. Rakennukset ja tiestö tulisi sijoittaa alueelle oleva puusto, maastonmuodot ja näkymät huomioiden. Laajoja avoimia alueita (kuten laajoja aukeita pysäköintialueita) on hyvä välttää.

6 Lähteet

Hautajärvi, Harri. Autiotuvista lomakaupunkeihin. Lapin matkailun arkkitehtuurihistoria. Aalto-yliopiston julkaisusarja, Doctoral Dissertations 31/2014. <https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/40debd39-3df6-48bc-a589-8ef2bd737c3b/content> (luettu 1.7.2026)

Jerishotellin ranta-asemakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2026. Sweco Finland Oy, Laura Ohenoja, 2026

Jerismajalla tyytyväisiä matkailutalveen. <https://yle.fi/a/3-5349158> (luettu 1.7.2026)

Juha Mieto palasi muistojensa Jerisjärvelle. <https://yle.fi/a/3-6288365> (luettu 1.7.2026)

Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi> (luettu 1.7.2026)

Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat: <https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/> (luettu 1.7.2026)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Muonio. https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_list.aspx (luettu 1.7.2026)

VAMA 2021, Ylä-Lappi.

https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/VAMA%202021_19%20YI%C3%A4-Lappi.pdf (luettu 1.7.2026)